

Ruskou ropu za miliardu kupuje Česko od bílého koně z Kypru

SZ | seznamzpravy.cz/clanek/domaci-kauzy-ruskou-ropu-za-miliardu-kupuje-cesko-od-bileho-kone-z-kypru-235966

Lukáš Valášek

Článek si také můžete poslechnout v audioverzi.

Správa státních hmotných rezerv (SSHR) svěřila dodání nouzových zásob ropy do strategických zásobníků za více než miliardu korun kyperské firmě Normeston Trading. Jak Seznam Zprávy nedávno upozornily, jde o společnost, od níž vedou stopy k ruskému Lukoilu, který v minulosti v Česku dělal byznys s někdejším poradcem prezidenta Martinem Nejedlým.

Vládu Petra Fialy však toto zjištění neznepokojilo. Argumentuje tím, že Správa státních hmotných rezerv vlastníky Normeston Trading důkladně prověřila a že jsou to občané EU, nikoliv Rusové. Samotná státní organizace pak reportérům poskytla jména čtyř lidí z Kypru a z Maďarska.

Nyní ale došlo k překvapivému zvratu.

Ačkoli podle tvrzení předsedy SSHR Pavla Švagra je jedním vlastníků dodavatele ropy kyperský právník Christodoulos G. Vassiliades, tento muž to odmítl.

Seznam Zprávám potvrdil, že ve skutečnosti nikdy v kyperské firmě podíl neměl.

Seznam Advertorial

Přehledný účet: Kolik vyjde pořízení fotovoltaiky na bytový dům?

Správa státních hmotných rezerv nyní nedokáže předložit důkazy, že zbylá tři jména v Normeston Trading skutečnými vlastníky dodavatele strategické ropy jsou.

„Ve firmě jsem nikdy podíl neměl“

Christodoulos G. Vassiliades figuruje na britském sankčním seznamu, kam byl zapsán, protože podle Londýna pomáhá Putinovu okolí skrývat majetek a vyhýbat se sankcím.

Podle pátrání Seznam Zpráv a protikorupční organizace Transparency International je právník Vassiliades v oficiálních rejstřících přes řetězec dalších firem jako spoluvlastník Normeston Trading přímo zanesený.

„Z našich zdrojů vyplývá, že pan Vassiliades ve firmě Normeston podíl má, nebo nedávno měl, přinejmenším formálně,“ doplnil také Jiří Skuhrovec z organizace Datlab, která se dlouhodobě zabývá dodržováním protiruských sankcí.

Kyperský advokát na dotazy redakce napřed nereagoval. Nyní však pro Seznam Zprávy popřel, že by jakkoliv napomáhal Putinově válečné mašinerii proti Ukrajině. A také se distancoval od byznysu

Normeston Trading s českým státem.

„Christodoulos G. Vassiliades nikdy neměl vlastnický podíl ve společnosti Normeston Trading Limited,“ podtrhl v prohlášení podepsaném jménem své advokátní kanceláře Vassiliades.

Foto: Seznam Zprávy

Kyperský právník dle oficiálních rejstříků firmu ovládá přes další společnost Valna.

Tato odpověď v kontextu zjištění z kyperských rejstříků znamená faktické přiznání, že v Normeston Trading sehrál Christodoulos G. Vassiliades roli bílého koně.

Jeho advokátní kancelář otevřeně inzeruje takzvané „nominee services“ – tedy že obchodním firmám poskytuje nastrčené majitele a ředitele neboli bílé koně. Také v prohlášení pro Seznam Zprávy Vassiliades připustil, že Normestonu v minulosti poskytoval právní služby (ale to už podle něho skončilo).

„V realitě mohl zastupovat skutečného vlastníka, který se skrze něj pokouší skrývat svou identitu. Právě dlouhodobému poskytování obdobných služeb ruským oligarchům vděčí pan Vassiliades za zařazení na sankční seznamy Velké Británie a Spojených států amerických,“ uvedla analytička Transparency International Lidia Marchenko.

Koho však kryl tím, že uváděl v databázích vlastníků své jméno, kyperský advokát neuvedl.

Správa rezerv: Nic to nemění

Česká republika se zavázala, že velké veřejné zakázky nebude zadávat žádnému subjektu, který z více než poloviny vlastní Rusové. Nebo subjektu, na který EU uvalila sankce jmenovitě kvůli pomoci Putinovu režimu.

V případě kontraktu s Normeston Trading za - v přepočtu - 52 milionů dolarů právě Státní správa hmotných rezerv ručí za to, že závazek České republiky nebude porušen.

Přesto SSHR nepovažuje za problém, že Christodoulos G. Vassiliades své spoluvlastnictví v Normeston Trading odmítl.

A jeho jasné prohlášení prý nesnižuje garanci, že v případě nákupu strategických zásob ropy nepotečou veřejné peníze k lidem pod sankcemi. „Stanovisko pana advokáta nic nemění na závěrech provedeného šetření,“ uvedl mluvčí SSHR Jakub Linka.

Kde kyperská firma vezme ruskou ropu?

Sankce EU týkající se veřejných zakázek přitom podle expertního stanoviska Ministerstva pro místní rozvoj vylučují i to, aby z Ruska byl subdodavatel vybraného uchazeče.

Kyperská firma se ale zavázala dodat Česku typ ropy REBCO, který se těží jedině v Rusku. Není tak jasné, kde ji vezme. Ani na tento rozpor nedokáže Státní správa hmotných rezerv odpovědět.

V dokumentech k tendru na ropu píše, že jí není známo, že by Normeston Trading měla subdodavatele. „Firma Normeston Trading Limited nám potvrdila, že ropu má ve svém vlastnictví a že je připravena nám ji dodat,“ uvedl pouze mluvčí Linka.

Taková argumentace však podle expertů Ministerstva pro místní rozvoj, které za veřejné zakázky odpovídá a k dodržování sankcí vydalo i manuál, neobstojí.

„Pokud zadavatel neví, odkud plnění, které má být dodáno, pochází, je oprávněn se na to dodavatele v průběhu zadávacího řízení doptat,“ uvedli už dříve na dotaz Seznam Zpráv.

„Obecně platí, že za subdodavatele se považuje každá osoba, která se na plnění zakázky podílí. Pokud by tedy více než deset procent dodávek pocházelo od sankcionovaných osob, neměla být smlouva

uzavřena,“ tlumočila odborné stanovisko mluvčí Ministerstva pro místní rozvoj Veronika Hešíková.

FAÚ: Konkrétně nekomentujeme

Porušení mezinárodních sankcí je v Česku trestný čin se sazbou až osmi let vězení. Zda české bezpečnostní orgány budou výše nastíněná zjištění Seznam Zpráv prověřovat, ale není jasné.

Na prověření firmy i zakázky se podle zdrojů Seznam Zpráv podílel i Finanční analytický úřad (FAÚ), který má jinak v Česku v gesci odhalování porušování sankcí. Podle zdrojů Seznam Zpráv dal správě hmotných rezerv na transakci razítko. Zda FAÚ koncové vlastníky skutečně zná a jak je zjišťovala, ale organizace odmítá komentovat.

„FAÚ na základě mlčenlivosti dané zákonem bohužel nemůže komentovat konkrétní případy, kterými se zabývá,“ uvedla Gabriela Krušinová z Ministerstva financí, které zajišťuje pro instituci komunikaci.

Advokát Vassiliades odkazuje s dotazy na další okolnosti miliardového tendru na samotnou kyperskou firmu. Ta ale nemá webové stránky a komunikuje přes e-mail, který svým zákazníkům zadarmo zřizuje jeden z kyperských poskytovatelů internetu.

Firma Normeston Trading tak reagovala na dotazy redakce po více než 14 dnech. Seznam Zprávy se ptaly právě na to, kdo je vlastníkem společnosti a odkud firma bere ruskou ropu, kterou se zavázala dodat českému státu, ale společnost neodpověděla.

„Veškeré dotazy týkající se tohoto výběrového řízení směřujte na SSHR,“ odepsal pouze Artem Butovskiy, který se označuje za ředitele firmy.

Seznam Zprávy se v posledních týdnech k rozporům mezi tvrzeními Správy státních hmotných rezerv a daty pokoušely získat i vyjádření premiéra Petra Fialy (ODS). Bezvýsledně.

„Dodavatelský subjekt není veden na sankčních seznamech. Česká republika sankce stále dodržuje a bude tomu tak i nadále,“ pravil pouze v oficiálním prohlášení mluvčí premiéra Václav Smolka.

Bývalý prezidentův poradce Nejedlý, který dříve v Česku klestil byznysu Lukoilu cestu, odmítá, že by s Normeston Trading měl něco společného. „Počkejme si. Bezesporu ta surovina bude dodána v daném termínu a kvalitě,“ říká.

Vazby na „Nejedlého“ Lukoil

- Seznam Zprávy dokázaly dříve identifikovat, že za Normeston Trading Limited papírově jako jeden ze spolumajitelů stojí Valery Subbotin, což je – jak správa rezerv zdůraznila – sice držitel kyprského pasu, Kypr je však v EU kritizovaný za to, že je možné si jeho občanství koupit, což bohatí Rusové využívají i k obcházení sankcí.
- Subbotin je původním občanstvím Rus – bývalý viceprezident druhé tamní největší energetické firmy Lukoil a pozdější hlava její dceřiné firmy, která zajišťuje právě zahraniční obchody.
- Šéf ruské pobočky protikorupční organizace Transparency International Ilja Shumanov Seznam Zprávám řekl, že právě ze Subbotinovy přítomnosti lze společně s dalšími náznaky usuzovat, že Normeston je ve skutečnosti krycí firma právě Lukoilu.
- Nejprominentnějším obchodním partnerem Lukoilu v Česku byl poradce Miloše Zemana Martin Nejedlý. Od Správy státních hmotných rezerv jejich společná firma Lukoil Aviation Czech dostala v roce 2009 zakázku na dodávku leteckého petroleje. Tu však nesplnila a následně odmítala zaplatit i smluvní pokutu. Když jí to nakonec přikázal soud, zachránila Nejedlého jako tehdejšího spolumajitele ruská matka firmy Lukoil, která do podnikání poslala zhruba 180 milionů korun.

- Obchodnímu partnerovi Martina Nejedlého Dmitriji Romaněnkovi přišly mezi lety 2008 a 2010 od předchůdkyně Normeston Trading, ještě registrované v Belize, miliony korun, za něž pořídil vilu v Bubenči napsanou oficiálně na jeho ženu. V roce 2018 na to upozornil magazín Reportér a podrobnosti posléze rozkryl investigativní novinář Jaroslav Kmenta v knize Rudý Zeman.
- Normeston má ale na Lukoil ještě mnohé další vazby. Jde o skupinu firem se sídlem na Kypru a dříve i v Belize. V roce 2014, po vpádu ruských vojsk na ukrajinský Krym, Normeston začal přebírat síť benzinových stanic na Slovensku a v Maďarsku, které do té doby patřily Lukoilu. Bylo to v době, kdy na ruské firmy západní státy začaly uvalovat první sankce.